

Politisk notat:

Økt sirkulær utnyttelse av organiske råvarer innen jordbruket

Norsk bioøkonomi har et betydelig potensial for mer sirkulær utnyttelse av organiske ressurser som husdyrgjødsel, fiskeslam og matavfall. I dag begrenses dette av svakheter i kunnskapsgrunnlag, teknologi, marked og regelverk. Resultatet er at store mengder næringsstoffer, særlig fosfor, ikke utnyttes optimalt.

Med de følgende **syv anbefalingene** peker NORCE og NIBIO ut retninger for videre utvikling og verdiskaping, som kan bidra til en mer effektiv og bærekraftig utnyttelse av organiske råvarer **i tråd med nasjonale mål** for økt sirkularitet i bioøkonomien.

Hovedanbefalinger

Bedre kunnskapsgrunnlag for en sirkulær bioøkonomi

En forutsetning for bedre ressursutnyttelse er et felles kunnskapsgrunnlag på tvers av sektorer. I dag finnes det både varierende forståelse på feltet og mangelfull statistikk, noe som svekker beslutningsgrunnlaget. Det er særlig behov for å utvikle en mer enhetlig forståelse av sentrale begreper og bedre datagrunnlag for råvarestømmer og produkter.

1. Vi anbefaler at alle aktører som jobber med sirkularitet i bioøkonomi **tar i bruk begreper konsekvent** i sitt arbeid, samt bidrar til videre utvikling og harmonisering. Dette vil legge et grunnlag for mer helhetlig forvaltning, styrket samarbeid og relevant kompetanseutvikling i forvaltning, rådgivning og næring.
2. Vi anbefaler at det lages en bedre **nasjonal og regional ressursoversikt** over organiske råvarer, inkludert mengder, kvaliteter, behandling og omsetning. Oversikten bør være stedfestet og oppdateres jevnlig gjennom standardiserte dataløsninger. Dette vil styrke kunnskapsgrunnlaget for mål innen sirkulær ressursutnyttelse, klima, matsikkerhet og beredskap, og bidra til mer treffsikre sektorovergripende virkemidler.
3. Vi anbefaler at produsenter **prioriterer standardisert dokumentasjon** og utvikling av gjødselprodukter med høy og jevn kvalitet, god plantetilgjengelighet og tydelig merking. Dette er nødvendig for å foredle råvarer med varierende kvalitet til produkter som kan konkurrere med mineralgjødsel og skape tillit i markedet. Forskning, utvikling, pilotering og demonstrasjon bør styrke kunnskapen om næringsstoffenes kjemiske bindinger, dokumentere produktkvalitet og synliggjøre miljø- og klimanytte gjennom helhetlige bærekraftsvurderinger.

2. Teknologi for økt ressursutnyttelse

Logistikk er en av de største barrierene for sirkularitet. Mange organiske råvarer er voluminøse og kostbare å transportere, og utnyttes i stor grad til lavverdige formål.

4. Vi anbefaler at beslutningstakere vurderer å **investere i konsentrerte og transportable gjødselløsninger** for å redusere logistiske barrierer og styrke konkurransekraften i sirkulære verdikjeder. Teknologisk utvikling er avgjørende for å gjøre ressursene mer anvendelige, men investeringene kan være krevende å realisere uten tilstrekkelig lønnsomhet. Det kan derfor være behov for tilpassete rammevilkår og insentiver.
5. Vi anbefaler videreutvikling av teknologi som kan øke verdiskapingen fra organiske råvarer gjennom avanserte og høyverdige produkter, selv om dagens regelverk begrenser bruken av mange organiske råvarer til høyverdige formål (eks. fiskeslam til fôrproduksjon). Det er behov for **mer kunnskap og teknologiutvikling og dokumentasjon av risiko** for å legge grunnlag for framtidige regelverksendringer som kan øke ressursutnyttelsen innen en sirkulær og trygg bioøkonomi.

3. Rammevilkår som tilrettelegger for miljøbeskyttelse og lønnsomhet

Dagens regelverk er i stor grad utviklet for å håndtere risiko i en lineær økonomi. Dette kan begrense innovasjon og hindre utnyttelse av organiske ressurser, selv der risikoen er lav. I tillegg er det vanskelig for sirkulære produkter å få markedsgang, selv om de samlet sett kan gi bedre miljø- og samfunns effekter.

6. Vi utfordrer forvaltningen til å **videreutvikle regelverk og praksis i saksbehandlingen** slik at den i større grad kombinerer hensyn til hygiene og miljøbeskyttelse med funksjonell ressursforvaltning i enkelttilfeller. Dette innebærer å åpne for differensiering basert på faktisk risiko og bruksområde, samtidig som det legges bedre til rette for sirkulære bioøkonomiske løsninger, uten at det går på bekostning av legitimiteten til de verneformålene regelverket er bygget på.
7. Vi utfordrer myndighetene til å **etablere rammevilkår og virkemidler** for å utvikle en sirkulær bioøkonomi som korrigerer markedssvikt og styrker konkurransevnen til sirkulære løsninger, og vurdere potensialet for eksport.

En mer sirkulær bioøkonomi er nødvendig for å sikre bærekraftig ressursbruk, matsikkerhet og redusert miljøbelastning. Dette krever en helhetlig innsats der kunnskap, teknologi og politikk trekker i samme retning.

Med riktige grep kan Norge både redusere ressursavfall og utvikle nye verdikjeder innen bioøkonomien som styrker grønn konkurransekraft nasjonalt og internasjonalt.

Den fullstendige rapporten som ligger til grunn for dette notatet kan lastes ned fra Nasjonalt vitenarkiv:

Brod, E., Böpplé, H., Aarbakke, A.S., Nyvoll, S., Bjerga, G.E.K. (2026). [Sirkulær utnyttelse av organiske råvarer: Prosesser, produkter og rammer for anvendelse innen jordbruket](#). Rapport nr. 3-2026, NORCE Klima og miljø.

